

Januari 2022

Uitvoeren van (gerichte) lijfrente- of pensioenclausule op de lijfrente- of pensioeningangsdatum voor naar het buitenland geëmigreerde begunstigde (aanvulling op circulaire uit 2018)

Het Verbond heeft samen met DNB, het ministerie van Financiën en de Belastingdienst gewerkt aan een oplossing voor de problematiek bij naar het buitenland geëmigreerde klanten van levensverzekeraars. Dit heeft in 2018 geresulteerd in een [circulaire](#) van het Verbond. In aanvulling daarop zijn ook in de onderhavige circulaire met DNB, het ministerie van Financiën en de Belastingdienst afgestemde oplossingen voor deze klanten opgenomen.

1. Inleiding

Deze circulaire is een aanvulling op circulaire SL-2018-1. In de circulaire SL 2018-1 is een aantal openstaande punten genoemd. Nader overleg met DNB, het ministerie van Financiën en de Belastingdienst heeft ook tot overeenstemming geleid over deze en andere punten. Deze circulaire dient uitsluitend als oplossing voor de problematiek van in het buitenland wonende begunstigde. De circulaire dient niet te worden gebruikt als middel om andere polisvoorwaarden aan te passen die niet relevant zijn in het licht van de grensoverschrijdende dienstverrichting door de levensverzekeraar (hierna: verzekeraar). Het is de verantwoordelijkheid van de verzekeraar om de voorwaarden op correcte wijze vorm te geven, waarbij de polishouder niet in een nadeligere positie mag worden gebracht of de verzekeraar van enige aansprakelijkheid op basis van de oorspronkelijke overeenkomst kan worden gekwet. De polishouder dient over de aanpassingen adequaat te worden geïnformeerd. Hierna gaan wij achtereenvolgens in op de volgende situaties:

- uitvoeren stamrechtclausule bij dezelfde verzekeraar (onderdeel 2);
- uitvoeren van een saldolijfrenteverzekering bij dezelfde verzekeraar (onderdeel 3);
- uitvoeren van een C-polis bij dezelfde verzekeraar (onderdeel 4);
- uitvoeren van een verzekering bij een andere verzekeraar (onderdeel 5).

Ten slotte wordt in onderdeel 6 aandacht besteed aan het proces van omzetting dat nodig kan zijn om aan de voorwaarden van deze circulaire en van circulaire SL-2018-1 te voldoen.

2. Uitvoeren van stamrechtclausule bij dezelfde verzekeraar

Stamrechtverzekeringen komen voor in drie hoedanigheden:

- stakingsstamrechten als bedoeld in artikel 19 Wet IB 1964, zoals dat artikel tot 1 januari 2001 luidde;
- FOR-stamrechten als bedoeld in artikel 44j Wet IB 1964, zoals dat artikel tot 1 januari 2001 luidde;
- gouden handdrukstamrechten als bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdeel g, Wet LB 1964, zoals dat artikel tot 1 januari 2014 luidde.

Deze stamrechten verschillen in zoverre van elkaar dat de fiscale kwalificatie anders is.

- Een stakingsstamrecht vindt zijn oorsprong in de stakingswinst die een IB-ondernemer boekte bij het staken van zijn onderneming. Voor zover hij de stakingswinst gebruikte voor een stakingsstamrecht was hij hierover geen inkomstenbelasting verschuldigd, maar betaalt hij inkomstenbelasting over alle te zijner tijd uit te keren stamrechttermijnen.

- Een FOR-stamrecht vindt zijn oorsprong in een vrijval van de fiscale oudedagsreserve die een IB-ondernemer kon omzetten in een FOR-stamrecht. Voor zover hij de vrijvallende FOR gebruikte voor een FOR-stamrecht was hij hierover geen inkomstenbelasting verschuldigd, maar betaalt hij inkomstenbelasting over alle te zijner tijd uit te keren stamrechttermijnen.
- Een gouden handdrukstamrecht vindt zijn oorsprong in een ontslagvergoeding. Voor zover een werknemer deze vergoeding kreeg in de vorm van een stamrecht, was hij hierover geen loonheffing verschuldigd, maar betaalt hij loon- en inkomstenbelasting over alle te zijner tijd uit te keren stamrechttermijnen.

Verzekeringstechnisch hebben deze drie stamrechten in de opbouwfase dezelfde vorm: er is sprake van een verzekerd kapitaal dat op de ingangsdatum wordt uitgekeerd in de vorm van een periodieke uitkering. Op dit punt is er geen verschil met een kapitaalverzekering met (gerichte) lijfrenteclausule (zijnde een gerichte lijfrente of een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule). Als de stamrechtkapitalen worden omgezet in een direct ingaande periodieke uitkering bij dezelfde verzekeraar op dezelfde voorwaarden die zijn geformuleerd voor de kapitaalverzekering met (gerichte) lijfrenteclausule zoals opgenomen in de onderdelen 3.1 en 3.2 van de circulaire SL-2018-1, is ook voor deze stamrechten geen sprake van een nieuwe overeenkomst en dus ook niet van grensoverschrijdende dienstverrichting als de begunstigde/klant niet meer in Nederland woont. Het is de verantwoordelijkheid van de verzekeraar om de polisvoorwaarden zodanig vorm te geven dat aan deze voorwaarden wordt voldaan.

3. Uitvoeren van saldolijfrenteverzekering bij dezelfde verzekeraar

Een saldolijfrente is een lijfrente die niet voldoet aan de voorwaarden om de premies in aftrek te kunnen brengen op het belastbare inkomen van de verzekeringnemer. Verzekeringstechnisch is sprake van een verzekerd (gericht) lijfrentekapitaal dat op de lijfrente-ingangsdatum wordt uitgekeerd in de vorm van een periodieke uitkering. Op dit punt is er geen verschil met een kapitaalverzekering met (gerichte) lijfrenteclausule die wel kwalificeert voor premieaftrek. Als het (gerichte) lijfrentekapitaal wordt omgezet in een direct ingaande periodieke uitkering bij dezelfde verzekeraar op dezelfde voorwaarden die zijn geformuleerd voor de kapitaalverzekering met (gerichte) lijfrenteclausule zoals opgenomen in de onderdelen 3.1 en 3.2 van de circulaire SL-2018-1, is ook voor de saldolijfrente geen sprake van een nieuwe overeenkomst en dus ook niet van grensoverschrijdende dienstverrichting als de begunstigde/klant niet meer in Nederland woont. Het is de verantwoordelijkheid van de verzekeraar om de polisvoorwaarden zodanig vorm te geven dat aan deze voorwaarden wordt voldaan.

4. Uitvoeren van C-polis bij dezelfde verzekeraar

Een C-polis is een pensioenverzekering die een werknemer zelf heeft afgesloten ter uitvoering van een pensioentoezegging van zijn werkgever (waartoe de werkgever hem financieel in staat stelt): artikel 2, vierde lid, onderdeel c Pensioen- en spaarfondsenwet (oud). De werknemer is bij een dergelijke verzekering verzekeringnemer, verzekerde en begunstigde. De C-polis kon worden afgesloten tot de inwerkingtreding van de Pensioenwet per 1 januari 2007. Op dat moment bestaande C-polissen konden gewoon doorlopen.

Verzekeringstechnisch is de C-polis een kapitaalverzekering met pensioenclausule waarbij het kapitaal op pensioeningangsdatum niet in contanten kan worden uitgekeerd, maar uitsluitend in de vorm van een rente (recht op periodieke uitkeringen). Op dit punt is er geen verschil met de kapitaalverzekering met (gerichte) lijfrenteclausule. Als het pensioenkapitaal

wordt omgezet in een direct ingaande periodieke uitkering bij dezelfde verzekeraar op dezelfde voorwaarden die zijn geformuleerd voor de kapitaalverzekering met (gerichte) lijfrenteclausule zoals opgenomen in de onderdelen 3.1 en 3.2 van de circulaire SL-2018-1, is ook voor deze pensioenen geen sprake van een nieuwe overeenkomst en dus ook niet van grensoverschrijdende dienstverrichting als de begunstigde/klant niet meer in Nederland woont. Het is de verantwoordelijkheid van de verzekeraar om de polisvoorwaarden zodanig vorm te geven dat aan deze voorwaarden wordt voldaan.

5. Uitvoeren van een verzekering bij een andere verzekeraar

Deze paragraaf heeft betrekking op alle product(vorm)en die in de circulaire SL-2018-1 en in deze circulaire SL-2021-x zijn genoemd, te weten de bij een verzekeraar gesloten:

- kapitaalverzekeringen met lijfrenteclausule
- gerichte lijfrenten;
- pensioenkapitaal opgebouwd bij een verzekeraar (of een PPI)
- stakingsstamrechten;
- FOR-stamrechten;
- goudenhanddrukstamrechten;
- saldolijfrente verzekeringen en
- kapitaalverzekeringen met pensioenclausule (C-polis).

Als met het uitvoeren van de (gerichte) lijfrente- of pensioenclausule door een andere Nederlandse verzekeraar (dan de verzekeraar die de overeenkomst bij aanvang heeft gesloten) een nieuwe overeenkomst ontstaat met de inmiddels in het buitenland woonachtige begunstigde, is deze begunstigde de verzekeringnemer op dit nieuwe contract en is sprake van grensoverschrijdende dienstverrichting door deze andere verzekeraar. Om dat te voorkomen, kan een verzekeringnemer voor een individuele levensverzekering gebruik maken van de figuur van de contractsoverneming van artikel 6:159 BW. Op grond van het eerste lid van dit artikel kan een partij haar rechtsverhouding tot de wederpartij met medewerking van deze laatste overdragen aan een derde bij een tussen haar en de derde opgemaakte akte. Het tweede lid bepaalt dat daarvoor alle rechten en verplichtingen overgaan op de derde, voor zover niet ten aanzien van bijkomstige of reeds opeisbaar geworden rechten of verplichtingen anders is bepaald. Ten slotte verklaart lid 3 van artikel 6:159 BW het artikel 6:156 BW en de leden 1 tot en met 3 van artikel 6:157 BW van overeenkomstige toepassing.

Drie partijenovereenkomst

De verzekeringnemer, de overdragende verzekeraar en de overnemende verzekeraar sluiten ter uitvoering van artikel 6:159 BW een drie partijenovereenkomst. De overdragende verzekeraar draagt alle rechten en verplichtingen uit de indertijd gesloten levensverzekering over aan de ontvangende verzekeraar. Hiermee blijft de oorspronkelijk gesloten verzekering in stand en is geen sprake van een nieuwe overeenkomst. En (dus) ook niet van grensoverschrijdende dienstverrichting als de klant dan niet meer in Nederland woont. Vervolgens voert de klant de overgenomen verzekering uit door het kapitaal bij de overnemende verzekeraar om te zetten in een direct ingaande periodieke uitkering.

Voorwaarden

De voorwaarden waaronder dit kan, zonder dat sprake is van een nieuwe overeenkomst, zijn identiek aan de voorwaarden die in de onderdelen 3.1 en 3.2 van de circulaire SL-2018-1 zijn geformuleerd voor omzetting bij dezelfde verzekeraar. Er is immers nog sprake van dezelfde overeenkomst. De enige bijkomende voorwaarde is dat de contractsoverneming moet zijn uitgevoerd (en de voorwaarden van genoemde onderdelen 3.1 en 3.2 zijn opgenomen in de polisvoorwaarden en door de klant zijn geaccepteerd) vóórdat de lijfrente- of pensioeningangsdatum

(ook wel 'expiratedatum' genoemd en niet te verwarren met de datum waarop de pensioenuitkering ingaat) is bereikt. Het is de verantwoordelijkheid van de betrokken verzekeraars om er voor te zorgen dat alle formaliteiten op de juiste manier worden vervuld. Dat geldt zowel voor de contractoverneming als voor de omzetting van het kapitaal in een direct ingaande periodieke uitkering.

Wettelijke uitzondering

Voor de goede orde zij opgemerkt dat een levensverzekeraar voor een overdracht van rechten en verplichtingen uit levensverzekeringen de (voorafgaande) instemming van DNB nodig heeft (artikel 3:112, eerste lid Wft). Deze instemming van DNB kan achterwege blijven als de overdracht van rechten en verplichtingen uit een individuele levensverzekering plaatsvindt op verzoek van de betreffende verzekeringnemer (artikel 3:112, derde lid Wft). De levensverzekeraar mag zijn verzekeringnemers over deze mogelijkheid informeren. In een situatie dat een overdracht op verzoek van een verzekeringnemer plaatsvindt als bedoeld in artikel 3:112, derde lid Wft wordt hiertoe een drie partijenovereenkomst op de voet van artikel 6:159 BW gesloten.

6. Proces van omzetting

In het proces om te komen tot het uitvoeren van een (gerichte) lijfrente-, stamrecht of pensioenclausule, zonder dat daarbij sprake is van het sluiten van een nieuwe overeenkomst, onderscheiden we drie verschillende situaties. Zoals eerder aangegeven, is het de verantwoordelijkheid van de verzekeraar om de polisvoorwaarden zodanig vorm te geven dat aan de voorwaarden zoals opgenomen in de onderdelen 3.1 en 3.2 van de circulaire SL-2018-1 en de onderhavige circulaire wordt voldaan. De drie verschillende situaties zijn de volgende:

6.1 *Polisvoorwaarden voorzien in omzetten bij dezelfde verzekeraar*

Als het contract volledig voorziet in de hiervoor genoemde (polis)voorwaarden, kan de verzekeraar het kapitaal omzetten in een direct ingaande periodieke uitkering zonder dat daarbij sprake is van een nieuwe overeenkomst.

6.2 *Polisvoorwaarden voorzien (nog) niet in omzetten bij dezelfde verzekeraar*

Als het contract niet (volledig) voorziet in de hiervoor genoemde (polis)voorwaarden, moet het contract tijdig (dat wil zeggen vóórdat de overeenkomst is geëxpireerd) voor zo veel nodig worden aangepast aan deze voorwaarden en moet de wijziging door de klant worden geaccepteerd. Na deze aanpassing en acceptatie is sprake van de onder 6.1 beschreven situatie en kan de verzekeraar het kapitaal omzetten in een direct ingaande periodieke uitkering zonder dat daarbij sprake is van een nieuwe overeenkomst.

6.3 *Begunstigde wil direct ingaande periodieke uitkering aankopen bij andere verzekeraar*

Als een begunstigde de periodieke uitkering wil aankopen bij een andere verzekeraar, maar wil voorkomen dat daarbij sprake zal zijn van een nieuwe overeenkomst, moet het contract tijdig (dat wil zeggen vóórdat de overeenkomst is geëxpireerd):

- i) bij de overdragende verzekeraar worden aangepast zodat contractoverneming mogelijk is, en
- ii) worden overgedragen naar een verzekeraar waarvan de (polis)voorwaarden in overeenstemming zijn (of worden gebracht) met de in de onderdelen 3.1 en 3.2 van circulaire SL-2018-1 genoemde voorwaarden.

Na deze aanpassing(en) is sprake van de onder 6.1 beschreven situatie en kan de ontvangende verzekeraar het kapitaal omzetten in een direct ingaande periodieke uitkering zonder dat daarbij sprake is van een nieuwe overeenkomst.